

PLANLAMA/TASARIM SÜRECİNE DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIM

Aslı KORKUT^{*1}, Tuğba ÜSTÜN TOPAL¹

¹: Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ.

*: Sorumlu yazar

ÖZET

Planlama kararları doğrultusunda, alanların şekillendirilerek en uygun mekansal kompozisyonların ortaya konulduğu tasarım süreci, planlama sürecinin devamında gelişme gösterir. Dolayısıyla planlama ve tasarım birbirini takip eden fiziksel planlama süreçleridir. Günümüzde giderek gelişen ve değişen dünyada her geçen gün yeni meslek alanları ortaya çıkmaktadır. Bu da sorunların çok yönlü yaklaşımlarla çözümüne yönelik disiplinlerarası işbirliğinin önemini artırmaktadır. Bu işbirliği, son yıllarda çevre planlama ve tasarım projelerinde de uygulanmakta ve başarılı sonuçlar ortaya koyan projelerin çoğunlukla farklı disiplinlerden oluşan ekiplerce hazırlandığı görülmektedir.

Planlama/tasarım süreci, farklı ölçekler kullanılmakla birlikte, genel olarak; sorun ve amacın belirlenmesi, mevcut durum tespiti (sürvey), analiz, alan kullanım diyagramı, değerlendirme /sonuç ürün aşamalarından oluşmaktadır. Farklı disiplinlerin tasarım sürecinde hazırladıkları sonuç ürünler farklılık göstermektedir. Diğer taraftan, aynı meslek grubuna ait kişilerin de planlama/tasarım sürecine yaklaşımlarında farklılık görülebilmektedir. Buradan yola çıkılarak, bu çalışmada, farklı disiplinlerden uzmanların planlama/tasarım sürecine yaklaşımları sorgulanmaktadır. Sorgulamalar; sürece yönelik hazırlanmış anket sorularına verilen yanıtlar analiz edilerek yapılmıştır. Anket çalışması peyzaj mimarı, mimar, şehir ve bölge plancılarına ve diğer planlama yapan meslek disiplinlerine uygulanmıştır.

Sonuç olarak; farklı meslek disiplinlerinin sürece ilişkin görüşlerine dayanılarak, ortaya çıkan ortak noktalar ve farklılıklar belirlenmiş, disiplinlerarası çalışmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Planlama/tasarım süreci, Disiplinlerarası, Anket, Peyzaj Mimarı, Mimar, Şehir ve Bölge Plancısı.

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO THE PLANNING/DESIGN PROCESS

ABSTRACT

In accordance with planning decisions, producing most appropriate spatial composition by shaping areas; designing process, shows improvement in continuation of the planning process. Therefore, planning and design are successive physical planning processes. Nowadays, in continually developing and changing world, new occupational fields are emerging each passing day. This situation increases the importance of interdisciplinary collaboration for the solution of problems with multi-faceted approaches. This cooperation is also applied in environmental planning and designing projects in recent years and show up successful results of projects are seen as mostly prepared by the teams, formed of team members from different disciplinarians.

Planning/design process - although different scales are used in -, generally, consists of stages that determining problems and purposes, determining current situation (survey), analysis, diagram of land use, assessment / final product. Final products prepared during the process by different disciplinaries are different. On the other hand,

differences can be seen in the planning / design approach by the people belonging to the same occupational group. To sum up, in this study, experts' from different disciplines to planning / design process approaches been questioned. Queries were performed by analyzing responses prepared questionnaire for process. The questionnaire was applied to landscape architects, architects, urban regional planners and other different disciplinaries related to planning.

In conclusion; resulting commonalities and differences have been determined based on opinions of the people from different disciplines. Suggestions for interdisciplinary studies have been proposed.

Keywords: Planning/design process, Interdisciplinary, Questionnaire, Landscape Architect, Architect, City and Regional Planners.

1. GİRİŞ

Çevre düzenleme çalışmaları, kırsal ve kentsel alanlarda yoğun ve az yoğun kullanımları içeren, ağırlıklı olarak açık alan düzenlemesine yönelik planlama ve tasarım çalışmalarıdır (Gündüz, 1985). Bu çalışmalar, farklı ölçeklerdeki fiziksel tasarım uygulamaları kapsamında yer almaktadır.

Planlama çalışmaları, genel olarak makro plan ölçekli çalışmalar olup üst ölçekte alınan kararların, kademe kademe alt ölçeklere aktarıldığı, her ölçekte ayrı ayrı planlamaların yapıldığı bir süreçtir. Planlama sürecinin son aşaması tasarım sürecinin başlangıç noktasıdır. Tasarımda, planlamada alınan kararlar doğrultusunda, daha alt ölçeklerde alanlar şekillendirilir. Alanlar şekillendirilirken mümkün olabilecek en iyi mekansal kompozisyonların ortaya konulmasına çalışılır Planlama süreci genel olarak objektif sonuçlar ortaya koyarken, tasarım süreci tasarımcının vizyonu, kültür ve birikimi, değer ve yargıları ile estetik anlayışına göre gelişme gösterir ve buna bağlı olarak sonsuz sayıda çözümler ortaya çıkar (Korkut vd., 2010).

Dünyada, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak yeni araştırmalar ve yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma ve yaklaşımların disiplinler yaklaşımın dar sınırları içinde gerçekleştirilebilmesi ve sonuçların ortaya konulabilmesi çoğu zaman mümkün olamadığından, farklı düşünce ve değerlendirmeleri içinde barındıran disiplinlerarası yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Berger (1970)'e göre disiplin; kendine özgü eğitim alt yapısı, yöntemleri ve içeriği olan ve herhangi bir alanda yeni bilgi üretebileceğini ve söz konusu alanda daha ileri düzeyde bilgiler geliştirilebileceğini kanıtlamış bir araştırma alanına verilen isimdir. Her disiplinin kendine özgü dili, terminolojisi bulunur.

Cluck (1980) ve Kline (1995)'a göre, "disiplinler-arası" teriminin sözlük manası; iki veya daha fazla akademik disiplinin ya da inceleme alanının birleştirilmesi ya da kapsanmasıdır. Piaget (1972) ve Meeth (1978)'e göre, çok disiplinli yaklaşım; birden fazla disiplinin bütünleştirme yapılmaksızın tek bir konu üzerine odaklanması olarak tanımlanabilir (Turna vd., tarihsiz).

Buradan yola çıkılarak bu çalışmada; farklı meslek gruplarından uzman kişilerin planlama/tasarım sürecine yaklaşımları sorgulanmakta, ortak noktaların ve farklılıkların belirlenmesi ve disiplinler-arası çalışmalarda dikkate alınabilecek önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Planlama/Tasarım Süreci

Planlama/tasarım süreci, genel olarak; sorun ve amacın belirlenmesi, mevcut durum tespiti (sürvey), analiz, alan kullanım diyagramı, değerlendirme/sonuç ürün aşamalarından oluşmaktadır. Planlama ve tasarım sürecinde, ölçekler farklı olmak kaydıyla, değerlendirme/sonuç ürün aşamasına kadar olan aşamalar benzerlik gösterir. Ancak planlama sürecinde ayrıntılı sürvey çalışmalarının yapılması gerekir (Yılmaz ve Yılmaz, 2000; Korkut vd., 2010; Seçkin vd., 2011). Ayrıntılı sürveyde incelenmesi gereken konular; doğal ve kültürel kaynaklar ile sosyo-ekonomik yapı, jeolojik yapı, jeomorfolojik yapı, toprak yapısı, topoğrafik yapı, hidrolojik yapı, iklim, bitki örtüsü ve yaban hayatıdır (Gültekin ve Kesim, 1994). Tasarım süreci, planlama sürecini takip eden bir süreç olduğundan, alana ilişkin daha basit sürvey çalışmaları yeterli olmaktadır.

Planlama/tasarım sürecinde, analiz aşamasında kot analizleri, eğim ve bakı analizleri, görsel analizler ile alana ulaşılabilirlik analizlerinin yapılması gerekir. Alan kullanım diyagramı, her iki süreçte de önceki

aşamalardan elde edilen veriler doğrultusunda, alanın kullanım durumunu ortaya koyan diyagramdır. Aralarındaki en önemli fark; planlama sürecinde hazırlanan alan kullanım diyagramının, alanın kullanım potansiyeline göre objektif sonuçlar ortaya koyması, tasarım sürecinde ise sübjektif sonuçlar ortaya koymasıdır. Planlama süreci sonunda, değerlendirme aşamasında, alan kullanım kararları değerlendirilerek bir rapor hazırlanırken, tasarım sürecinde sonuç ürün olarak avan proje, kesin proje ile uygulama projeleri (detaylar, kesitler) hazırlanmaktadır.

1.2. Planlama Disiplinleri ve Yaklaşımları

Farklı meslek gruplarının planlama/tasarım sürecine yaklaşımları farklılık göstermektedir. Amaç, içerik, ölçek değiştiği gibi, kavramlar, planlama ve tasarım anlayışı ve yaklaşımı da değişiklik göstermektedir. Her meslek disiplinin kendine özgü dili, terminolojisi, prosedürleri olduğu gibi eğitim geçmişi, öncelikler ve yöntemleri de farklılık göstermektedir. Kentsel ve kırsal alanlarda fiziksel planlama yapan başlıca meslek disiplinleri olan Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama meslek disiplinlerinin planlama yaklaşımları ve yöntemleri arasındaki başlıca farklılıkları aşağıdaki gibi özetlemek olasıdır.

Mimarlık genel olarak insan için en uygun yaşama mekanını/çevreyi yaratma eylemidir. Bu tanımdaki çevre; iç mimar için bir restoranın içi, yapı mimarı için bir iş merkezi, peyzaj mimarı için bir kent parkı olabilir (Özkan ve Küçükberba,1995).

Mimarlık mekanların tasarlanması işidir. İnsanların yaşamasını kolaylaştırmak ve barınma dinlenme çalışma eğlenme gibi eylemlerini sürdürebilmelerini sağlamak üzere gerekli mekânları işlevsel gereksinimleri ekonomik ve teknik olanaklarla bağdaştırarak estetik yaratıcılıkla inşa etme sanatıdır. Başka bir tanımlamayla yapıları ve fiziksel çevreyi tasarlama ve inşa etme sanat ve bilimidir. Bu çevre kırsal veya kentsel olabileceği gibi yapıları veya mekanları kuşatan yakın dış çevre de mimari tasarımın kapsamına girer (URL2, 2015). Mimarların da çalışma alanına göre, ilgili planlama uzmanları ile birlikte çalışması gerekir.

Peyzaj mimarlığı; planlamanın en üst ölçeklerinden başlayarak tasarımın en alt ölçeklerine kadar inerek çalışmalar gerçekleştiren bir planlama disiplini. Dolayısıyla çalışma alanları kentsel ve kırsal alanlardır. Lisans programında, ekoloji veri tabanlı

eğitim ile planlama/tasarım eğitimi bir arada yürütülür. Peyzaj mimarları öncelikle çevreyi bütüncül olarak algılar, analiz eder ve sorunlara bütüncül bir bakış açısıyla çözümler üretmeye çalışır. Planlamada; öncelikle ekolojik faktörlerin dikkate alınarak arazinin en akılcı kullanımına yönelik plan kararlarının alınması esastır. Peyzaj Mimarlığı'nda, tasarım sürecinde, diğer disiplinlerden farklı olarak, yapısal proje yanında bitkisel tasarım projeleri de hazırlanır. Peyzaj mimarının, mültidisipliner bir çalışma alanına sahip olması, diğer planlama uzmanları ile işbirliğini gerektirir.

Şehir ve Bölge Planlama; yaşadığımız çevreleri, yerleşmeleri, şehirleri daha yaşanabilir kılmayı amaçlayan, bunu yaparken doğanın sunduğu kaynakları gelecek kuşaklara da kalacak şekilde akılcı kullanmayı, kültürel mirası ve tarihi değerleri korumayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda; çağdaş teknolojiyi kullanarak birey ve toplumlar için yaşanabilir çevreleri farklı disiplinlerle ekip anlayışı içinde çalışarak planlama ve tasarımlar yapar (URL1, 2015).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada, farklı planlama disiplinlerinden uzman kişilerin, planlama/tasarım sürecine yaklaşımlarını sorgulamak amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması peyzaj mimarı, mimar, şehir ve bölge plancıları ile diğer ilgili disiplinlerden toplam 112 uzmana uygulanmıştır. Çalışmanın amacı üç ana planlama ve tasarım disiplininin (diğer uzmanlar dışında) sürece yaklaşımını ortaya koymak olduğundan; ankete katılan uzman gruplarının birbirine yakın sayıda olmasına özen gösterilmiştir. Buna göre, anket sorularına; Peyzaj Mimarlarından %32, Mimarlardan %27, Şehir ve Bölge Plancılarından %32 oranında yanıt alınmıştır. Diğer grup olan İç Mimar, İnşaat Mühendisi ve Kentsel Tasarım uzmanlarından yanıt verenlerin oranı ise %9 olmuştur.

Sorular, internet üzerinden yanıtlama esasına dayalı olarak hazırlanmıştır. Ankette planlama ve tasarıma yönelik kavramlar, yaklaşımlar ve sürece ilişkin 15 soru sorulmuştur. Ankette sorulan sorulardan; 5, 6 ve 9. sorularda tek seçeneğin işaretlenmesi istenmiştir. Diğer sorularda ise çoklu cevap hakkı tanınmıştır. Anketlerin değerlendirilmesinde yüzde analiz yöntemi uygulanmıştır. Yanıtların frekans değerleri SPSS 18.0 programı kullanılarak

hesaplanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Anketi cevaplayan uzmanların profiline yönelik

sorulardan; eğitim durumuna ilişkin yanıtlar Tablo 1'de, yaş dağılımları ve mesleki deneyim sürelerine ilişkin yanıtlar ise Tablo 2 ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 1. Uzman grupların eğitim durumlarına ilişkin yüzde değerler.

	Lisans Mezunu	Yüksek Lisans Mezunu	Doktora Mezunu	Genel Toplam
Peyzaj Mimarı	%1	%11	%20	%32
Mimar	%6	%5	%16	%27
Şehir ve Bölge Plancısı	%12	%11	%9	%32
Diğer uzmanlar	%3	%4	%2	%9
Genel Toplam	%22	%31	%47	%100

Tablo 2. Uzman grupların yaş dağılımlarına ilişkin yüzde değerleri.

	20-24	25-35	36-45	46-55	56 ve üzeri	Genel Toplam
Peyzaj Mimarı	-	%16	%9	%5	%2	%32
Mimar	%4	%13	%5	%5	-	%27
Şehir ve Bölge Plancısı	%2	%16	%9	%5	-	%32
Diğer uzmanlar	-	%4	%5	-	-	%9
Genel Toplam	%6	%49	%28	%15	%2	%100

Tablo 3. Uzman grupların mesleki deneyim sürelerine ilişkin yüzde değerleri.

	0-1 yıl	2-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	20 ve üzeri	Genel Toplam
Peyzaj Mimarı	-	%9	%5	%5	%5	%8	%32
Mimar	%5	%2	%5	%7	%4	%4	%27
Şehir ve Bölge Plancısı	%2	%4	%14	%5	%2	%5	%32
Diğer uzmanlar	-	%5	-	-	%2	%2	%9
Genel Toplam	%7	%20	%24	%17	%13	%19	%100

Tablo 1'e göre, uzman grupların eğitim durumlarına ilişkin sonuçlar; uzmanların büyük oranda doktora ve yüksek lisans düzeylerinde eğitime sahip olduklarını, büyük bir yüzde ile (%78) lisansüstü eğitimi aldıklarını ortaya koymaktadır. Yine ankete katılan uzman grupların yaş dağılımlarına bakıldığında katılımcıların büyük oranda (%49) genç profillerden oluştuğu görülmektedir (Tablo 2).

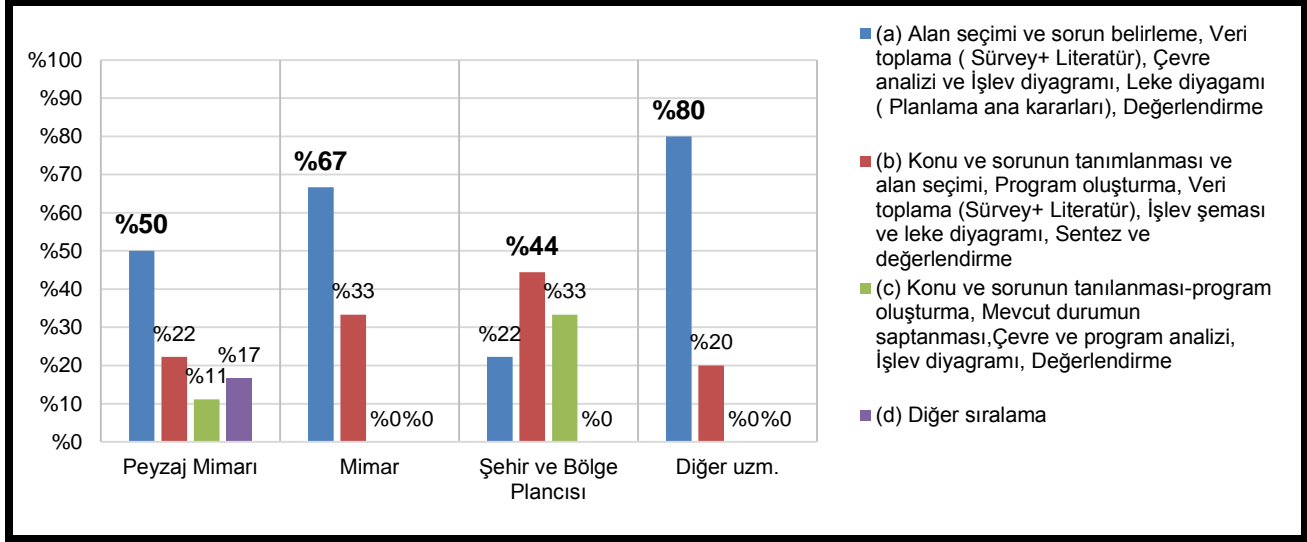
Katılımcıların mesleki deneyim süreleri ise çok büyük bir çoğunluğun en az 2 yıl tecrübe ile çalıştığını göstermektedir (Tablo 3). Demografik yapıyı ortaya koyan bu sonuçlar uzman grupların; yüksek eğitim düzeyine sahip, genç, dinamik ve tecrübeli bir katılımcı profiline sahip olduklarını göstermektedir.

Uzmanlara yöneltilen sorular tek tek irdelendiğinde

şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Soru 1’de yöneltilen “Planlama sürecinde, mutlaka dikkate alınması gereken aşamalar size göre,

aşağıdaki şıklardan hangisinde doğru şekilde sıralanmıştır?” sorusuna uzmanların verdikleri yanıtlar Şekil 1’de verilmiştir.

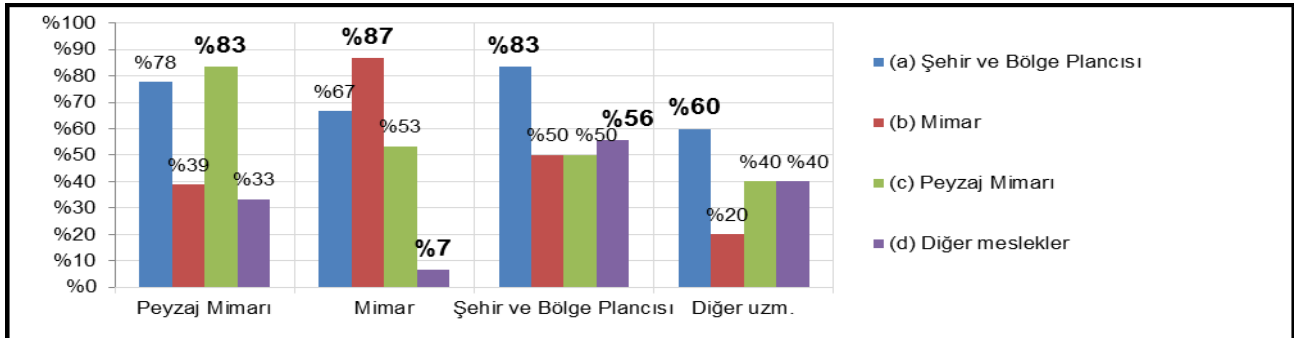

Şekil 1. Uzman grupların planlama süreci aşamalarının doğru şekilde sıralanmasına verdikleri cevapların yüzde değerleri.

Seçenekler arasında en fazla tercih edilen seçenek (a) seçeneği olup; Peyzaj Mimarıları %50, Mimarlar %67 ve diğer uzmanlar %80 ile bu seçeneği tercih ederken, Şehir ve Bölge Plancıları (b) seçeneğini %44 ile tercih etmişlerdir. Bu durum, Şehir ve Bölge Plancılarının planlama sürecine yaklaşımlarının Peyzaj Mimarı, Mimar ve diğer disiplinlerden farklı olduğunu göstermektedir. Diğer

seçeneğini işaretlemiş olan peyzaj mimarları ise, verilen (a) seçeneğine paralel şekilde sıralama yapmış ancak içeriği detaylandırmışlardır.

Soru 2’de yöneltilen, “Planlama sürecine aşağıdaki hangi disiplinlerin katılımı size göre, en sağlıklı sonuçların alınmasında etkindir?” sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 2’de verilmiştir.

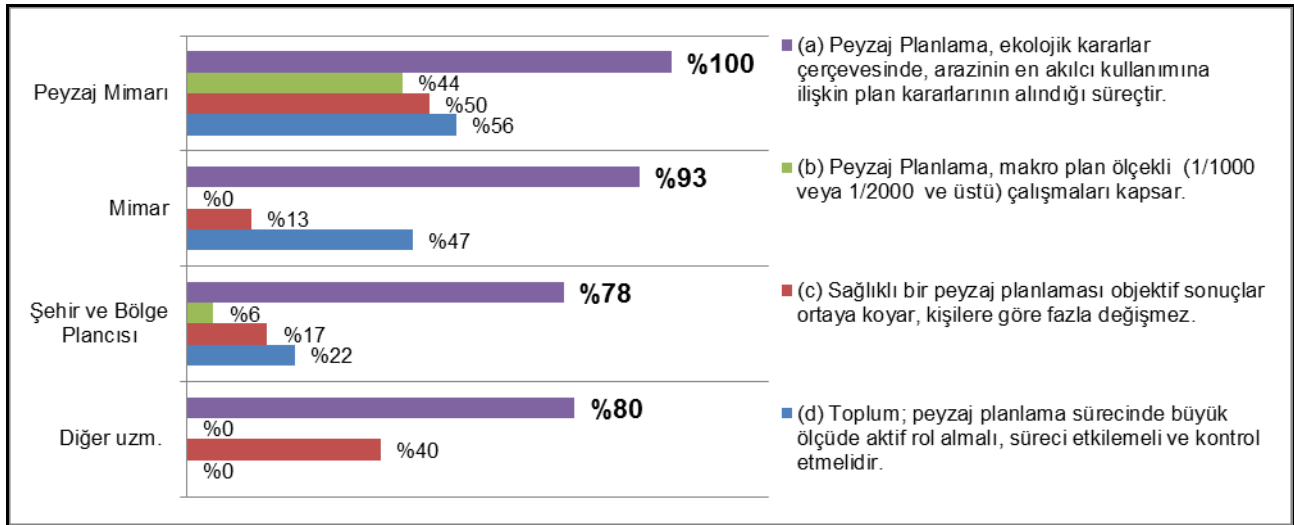

Şekil 2. Uzman grupların planlama sürecine dahil olmasını istedikleri disiplinlere ilişkin yüzde değerleri.

Şekil 2'ye göre; soruya ait seçeneklerden uzman gruplar öncelikle kendi disiplinlerinin yer aldığı seçeneği: Peyzaj Mimarılar %83 ile (c), Mimarlara %87 ile (b), Şehir ve Bölge Plancıları %83 ile (a) seçeneğini yüksek oranda seçerek mesleki taassubun örneğini göstermişlerdir. Diğer meslekler seçeneği ile (d) başka meslek disiplinlerinin de sürece katılımının gerektiğini en yüksek yüzde ile belirten grup Şehir ve Bölge Plancıları (%56) olurken süreç için başka disiplinleri en düşük yüzde ile belirten grup ise Mimarlara (%7) olmuştur. Peyzaj Mimarılarının, (a) seçeneği ile %78 oranında Şehir ve Bölge Plancılarının planlama sürecine katılması gerektiğini belirtmesi disiplinlerarası yaklaşıma güzel bir örnektir. Uzman gruplar tarafından, diğer

seçeneği ile sürece dahil olmasını istedikleri meslekler; Kentsel Tasarım Uzmanı, Yaban Hayatı Uzmanı, Ulaşım Plancısı, Orman Mühendisi, Çevre Mühendisi, Ziraat Mühendisi, Harita Mühendisi, İnşaat Mühendisi, Maden Mühendisi, Jeolog, Biyolog, Zoolog, Sosyolog, Coğrafyacı, Hukukçu, İstatistikçi, Ekonomist, Siyaset Bilimcisi, Tarihçi şeklinde ifade edilmiştir.

Soru 3'de yöneltilen "Planlama anlayışı içinde peyzaj planlama ile ilgili olarak, aşağıda verilen açıklamalardan size göre doğru olanları işaretleyerek belirtiniz?" şeklinde yöneltilen ve tüm seçeneklerin doğru olduğu soruya ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 3'de verilmiştir.

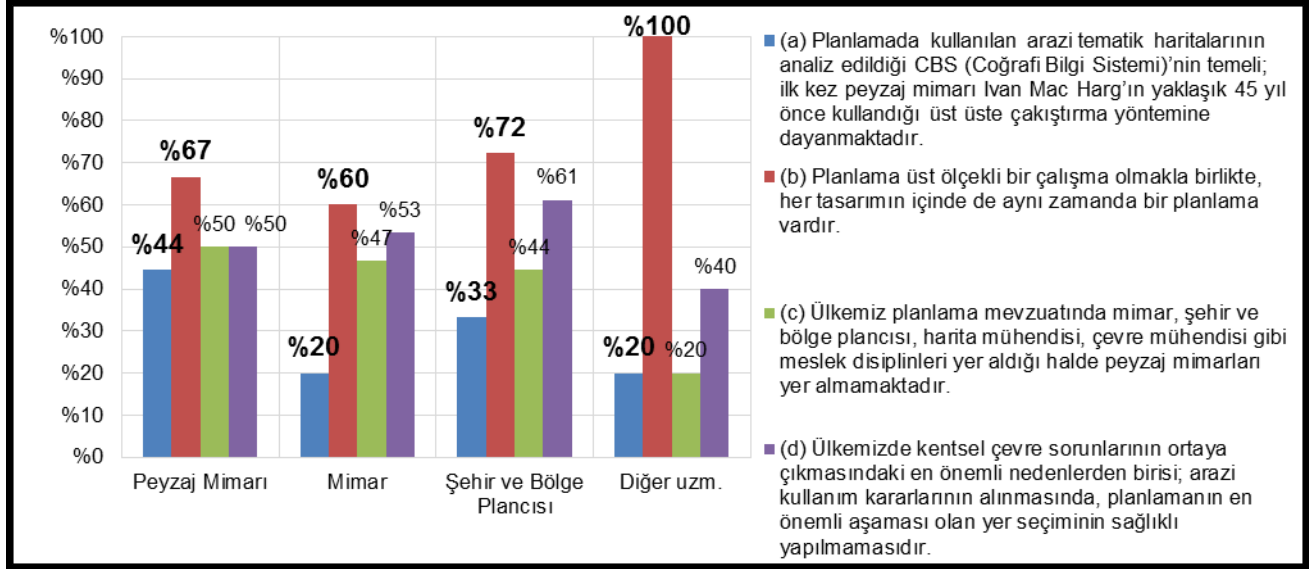

Şekil 3. Uzman grupların peyzaj planlamaya yönelik ifadelerden doğru buldukları ifadelerin yüzde değerleri.

Tüm uzman grupların seçenekler arasında (a) seçeneğini en fazla yüzde ile seçmeleri, peyzaj planlamanın ekolojik kararlar çerçevesinde, arazinin en akılcı kullanımına ilişkin plan kararlarının alındığı süreç olduğu konusunda görüş birliği içinde olduklarını göstermektedir. Bu sonuç peyzaj planlamanın ana amacının diğer meslek disiplinleri

tarafından bilindiğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Soru 4'te yöneltilen "Planlama ile ilgili aşağıda verilen görüşlerden katıldığınızı işaretleyiniz" sorusunda; uzmanların görüşlere verdikleri yanıtların yüzde değerleri Şekil 4'de verilmiştir.

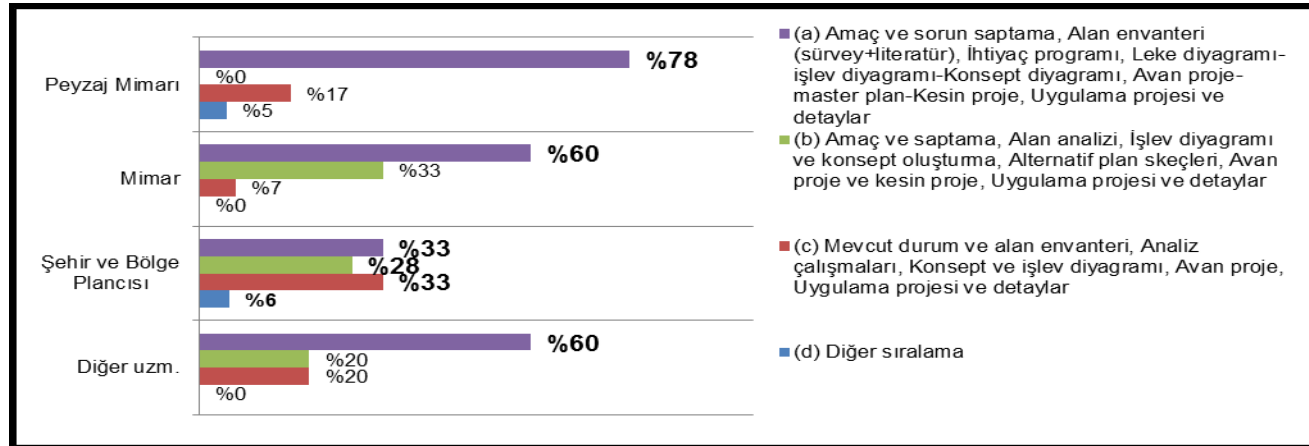

Şekil 4. Uzman grupların planlama ile ilgili verilen görüşlere katılma durumlarına ilişkin yüzde değerleri.

4. soruya ilişkin seçenekler arasından (b) seçeneği tüm uzman grupları için en yüksek yüzde ile seçilmiş olup, en düşük yüzde ile tercih edilen seçenek ise tüm uzman grupları için (a) olmuştur. (a) seçeneğindeki bu düşük yüzdeler, Peyzaj Mimarları da dahil olmak üzere, diğer uzman grupların CBS'nin temelini Peyzaj Mimarı Ivan Mac Harg'ın atmış olduğu konusunda yeterince bilgi

sahibi olmadıklarını göstermesi bakımından dikkat çekmektedir.

Soru 5'te yöneltilen "Tasarım sürecinde, mutlaka dikkate alınması gereken aşamalar size göre, aşağıdaki şıklardan hangisinde doğru şekilde sıralanmıştır" sorusuna ilişkin seçenekler ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 5'de verilmiştir.

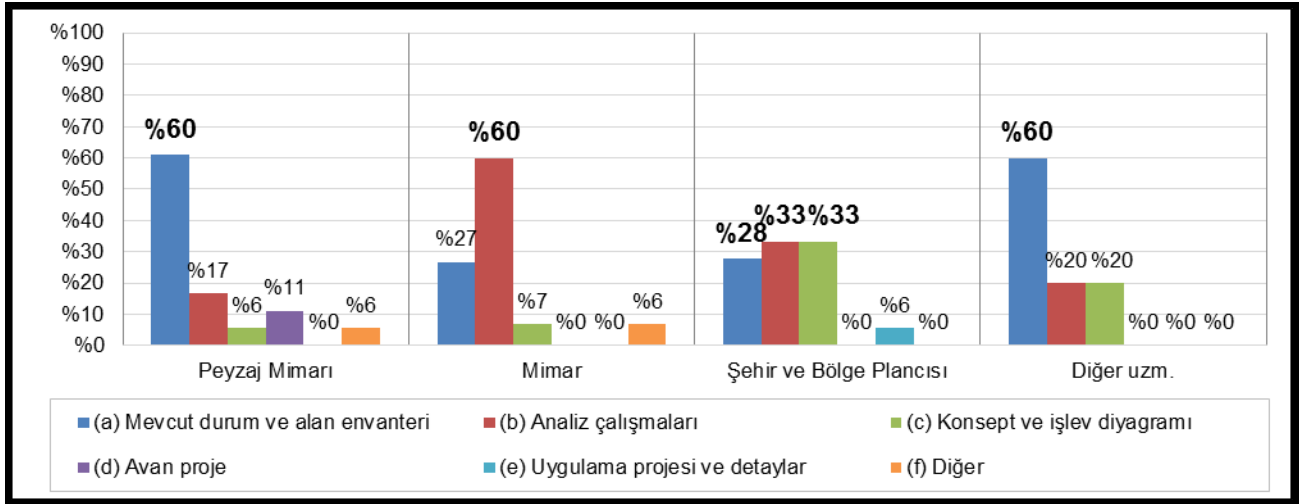

Şekil 5. Uzman grupların tasarım sürecinde izledikleri aşamalara ilişkin yüzde değerleri.

Soru 5'e ilişkin seçeneklerden (a) seçeneğini tüm uzman gruplar en yüksek yüzde ile seçmişlerdir. Şehir ve Bölge Plancılarının sıralamaları ile ilgili olarak (a), (b) ve (c) seçeneğini sırası ile %33, %28 ve %33 oranında seçmeleri bu disiplin mensuplarının süreçte birbirlerine göre farklı yöntem akışı izlediklerini göstermektedir. Uzman grupları tarafından, diğer sıralama seçeneği ile yapılan sıralamalar

ise genel olarak aynı akışları farklı sıra ile içermekle birlikte, sıralamada uygulama projesi ve detaylardan sonra yapılacak geri bildirim, düzeltme ve kontroller de ifade edilmiştir.

Soru 6'da yöneltilen "Tasarım sürecinin temelini oluşturan aşama size göre hangisidir?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 6'da verilmiştir.

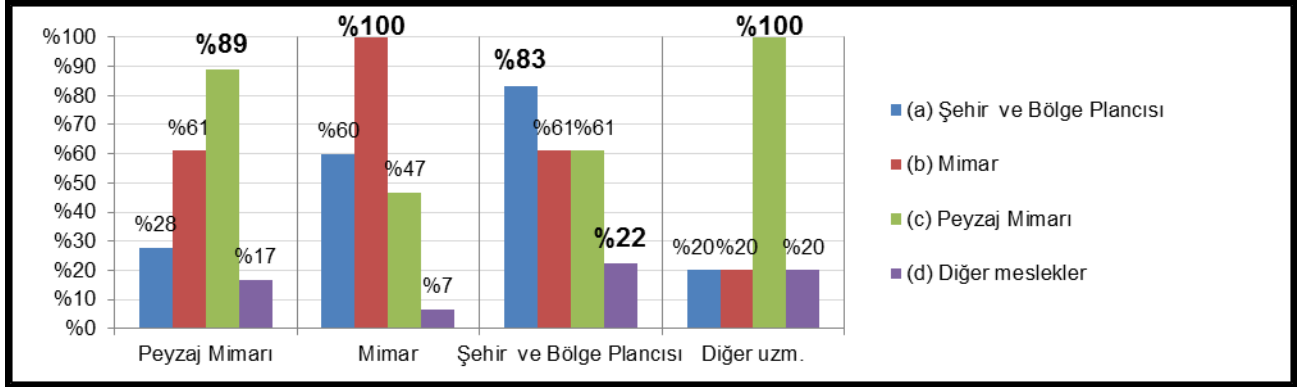
Şekil 6. Uzman gruplara göre tasarım süreci temelini oluşturan aşamaya ilişkin yüzde değerleri.

Soru 6'ya ilişkin seçeneklerden Peyzaj Mimarları ve Diğer uzmanlar (a) seçeneğini, Mimarlar (b) seçeneğini yüksek yüzdeler ile seçerken, Şehir ve Bölge Plancıları ise (a), (b), (c) seçeneklerini yakın yüzdeler ile seçmişlerdir. Bu durum tasarım sürecinde; farklı disiplinlerin yola çıktıkları aşamanın farklılık gösterdiğini, Şehir ve Bölge Plancılarının ise kendi aralarında farklı yaklaşım sergilediğini ortaya koymaktadır. Uzman gruplar, diğer seçenek ile

tasarım sürecini oluşturan aşamanın temeli olarak; sentez ile birlikte tüm aşamaların birbirini destekler nitelikte alt temel oluşturması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Soru 7'de yöneltilen "Tasarım sürecine aşağıdaki hangi disiplinlerin katılımı size göre, en sağlıklı sonuçların alınmasında etkindir?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 7'de verilmiştir.

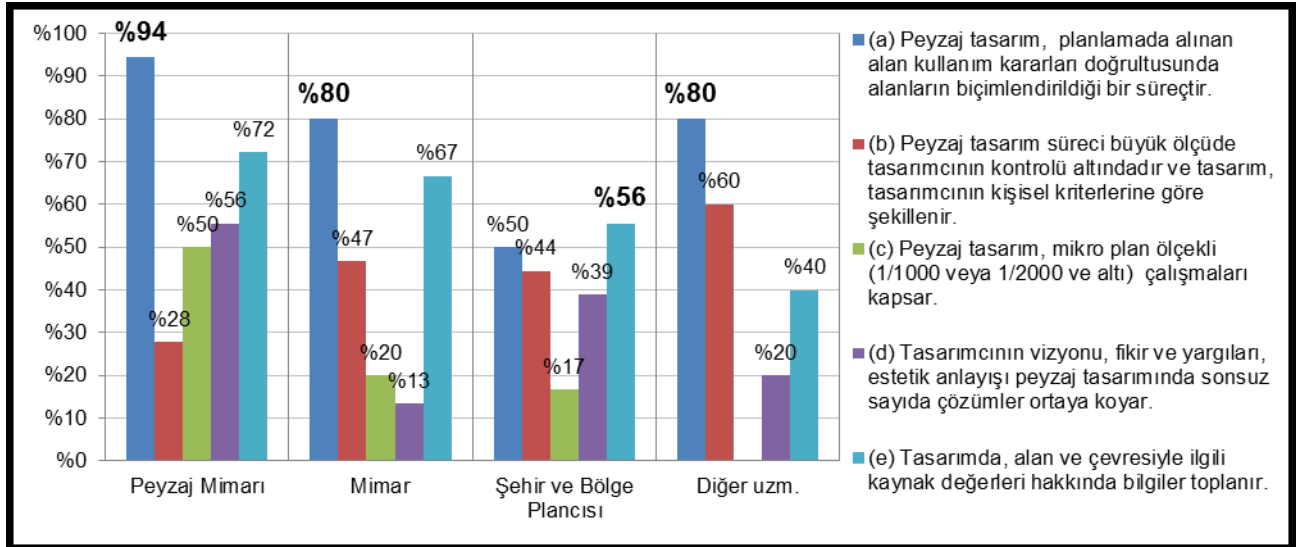

Şekil 7. Uzman grupların tasarım sürecine dahil olmasını istedikleri disiplinlere ilişkin yüzde değerleri.

Şekil 7'de görüldüğü üzere, soru 7'ye ilişkin seçeneklerden uzman gruplar (diğer uzmanlar dışında) öncelikle kendi disiplinlerinin yer aldığı seçeneği en yüksek oranda seçerek 2. soruda olduğu gibi mesleki taassubun örneğini göstermişlerdir. Diğer uzman grup ise Peyzaj Mimarı seçeneğini %100 oranında seçerken diğer uzmanlık alanlarını eşit yüzdeler ile seçmişlerdir. Ayrıca (d) diğer seçeneği ile başka meslek disiplinlerinin de sürece katılımının gerektiğini en çok belirten grup Şehir ve Bölge Plancıları (% 22) olurken, süreç için başka disiplinlerin de gerekli olduğunu en az yüzde

ile (%7) belirten grup ise Mimarlar olmuştur. Uzman grupların, diğer seçenek ile sürece dahil olmasını istedikleri meslekler; planlama sürecine yönelik 2. soruda ifade edilen meslek disiplinlerinin yanı sıra, alanın niteliğine göre değişen; Teknisyen, Sulama Uzmanı, Elektrik Mühendisi, Ressam, Heykeltıraş, Seramik Sanatçısı gibi disiplinler olmuştur.

Soru 8'de yöneltilen "Peyzaj Tasarım kavramına yönelik aşağıda verilen bilgilerden size göre doğru olanları işaretleyerek belirtiniz?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 8'de verilmiştir.

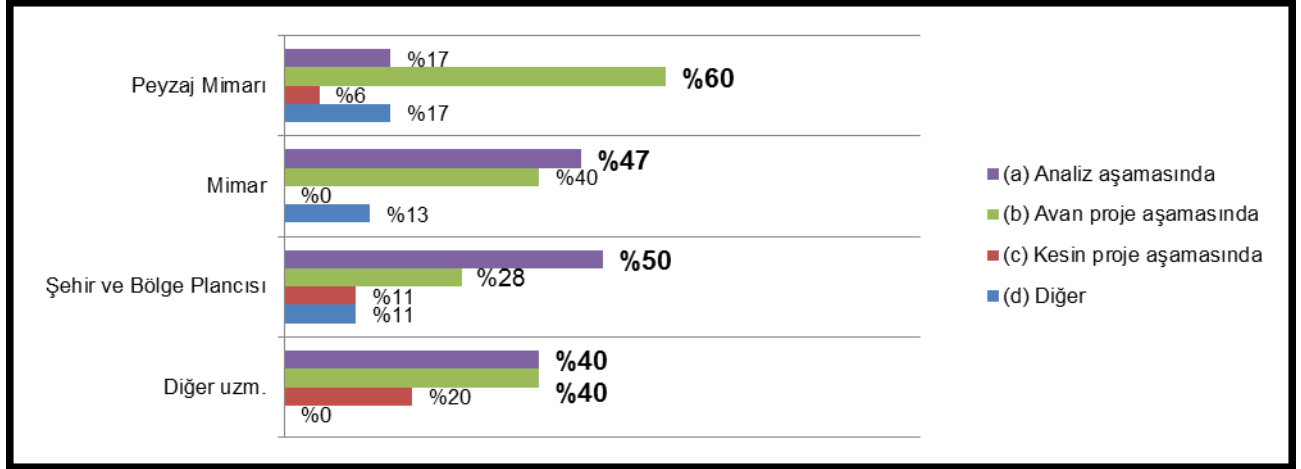

Şekil 8. Uzman grupların peyzaj tasarıma yönelik ifadelerden doğru buldukları ifadelerin yüzde değerleri.

Soru 8'e ilişkin seçeneklerden Peyzaj Mimarılar, Mimarlar ve Diğer uzmanlar (a) seçeneğini en yüksek yüzde ile seçerken, Şehir ve Bölge Plancıları ise (d) seçeneğini en yüksek yüzde ile seçmiştir. Bu durum Peyzaj Mimarı, Mimar ve Diğer uzman grubun peyzaj tasarımının temel misyonu

konusunda görüş birliği içinde olduklarını göstermektedir.

Soru 9'da yöneltilen "Yatırımcı, tasarımcı ve kullanıcılar tasarım sürecinin hangi aşamasında bir araya gelmelidir?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 9'da verilmiştir.

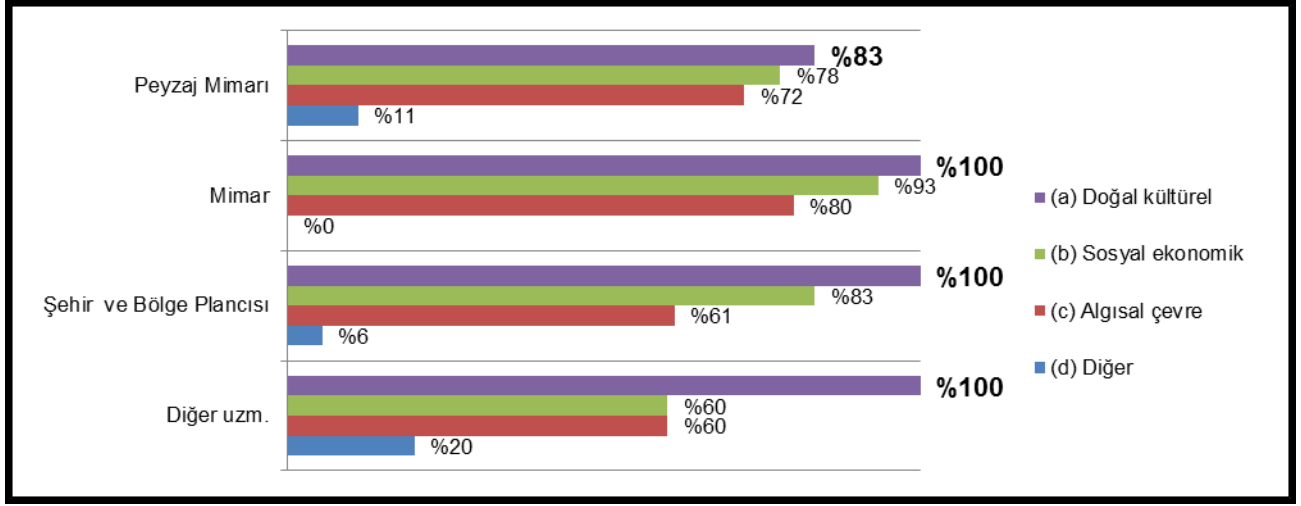

Şekil 9. Uzman grupların tasarım sürecinde yatırımcı, tasarımcı ve kullanıcıların bir araya gelmesini düşündüğü aşamaya verdikleri cevapların yüzde değerleri.

Soru 9'a ilişkin seçeneklerden Peyzaj Mimarılar (b), Mimarlar ve Şehir ve Bölge Plancıları (a) seçeneklerini en yüksek yüzde ile seçerken, diğer uzmanların en yüksek yüzde ile seçtikleri seçenek (a) ile (b) olmuştur. Sağlıklı bir tasarım çalışmasının ortaya çıkmasında yatırımcı, tasarımcı ve kullanıcıların sürecin hemen her aşamasında bir araya gelmesi gerekmektedir. Bununla birlikte ülkemizde ise daha çok analiz ve avan proje aşamalarında bir araya gelmektedir. Bu soruya anket katılımcılarının verdikleri yanıtlar da bu

gerçeği doğrular niteliktedir. Uzman gruplar, diğer seçenek ile ise yatırımcı, tasarımcı ve kullanıcıların her aşamada bir araya gelmek zorunda olduklarını ya da hiçbir aşamada bir araya gelmek zorunda olmadıklarını belirtmişlerdir.

Soru 10'da yöneltilen "Tasarım çalışmasında, veri toplama aşamasında aşağıdaki hangi verilerin mutlaka toplanması gereklidir?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 10'da verilmiştir.

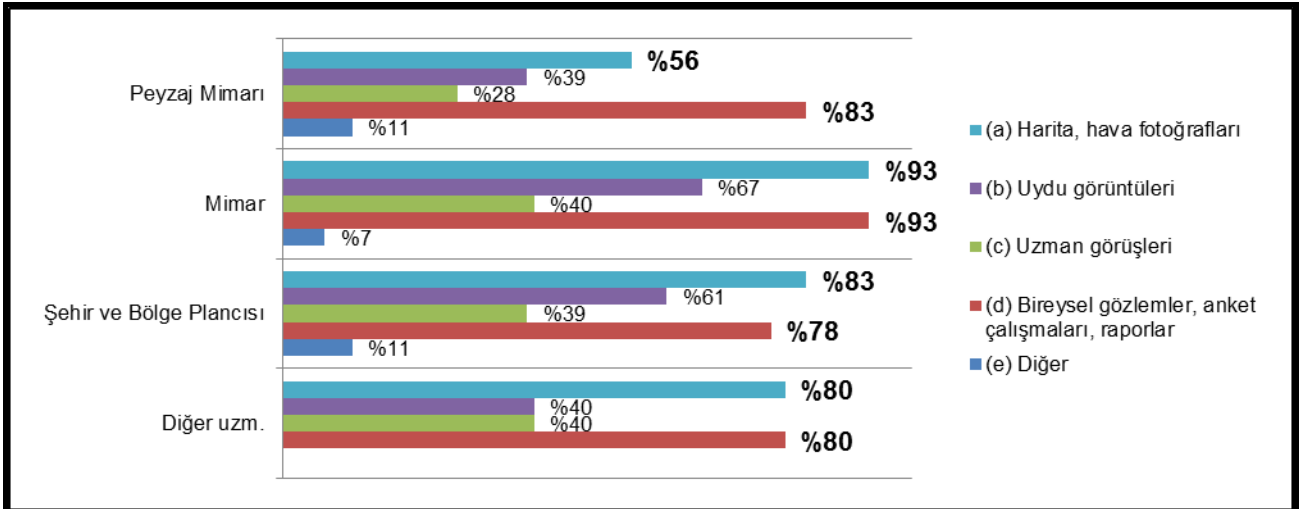

Şekil 10. Uzman grupların tasarım çalışmasında, veri toplama aşamasında mutlaka toplanmasını gerekli gördüğü verilere ilişkin yüzde değerler.

Soru 10'a ilişkin seçeneklerden (a) seçeneğini tüm uzman gruplar en yüksek yüzde ile seçerken, bunu sırasıyla (b) ve (c) seçenekleri izlemiştir. Bu sonuç, doğal ve kültürel verilerin tüm disiplinlerce öncelikle önemsendiğini göstermesi bakımından önemlidir. Uzman gruplar, diğer seçenek ile tarihi, fiziksel ve ekolojik verilerin gerekliliğini ifade etmekle birlikte,

tasarım çalışması hangi alanda yapılıyorsa o alan özelinde ek bilgilere de ihtiyaç duyulabileceğini belirtmişlerdir.

Soru 11'de yöneltilen "Mevcut durumun saptanmasında en çok yararlandığınız kaynakları belirtiniz?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerleri Şekil 11'de verilmiştir.

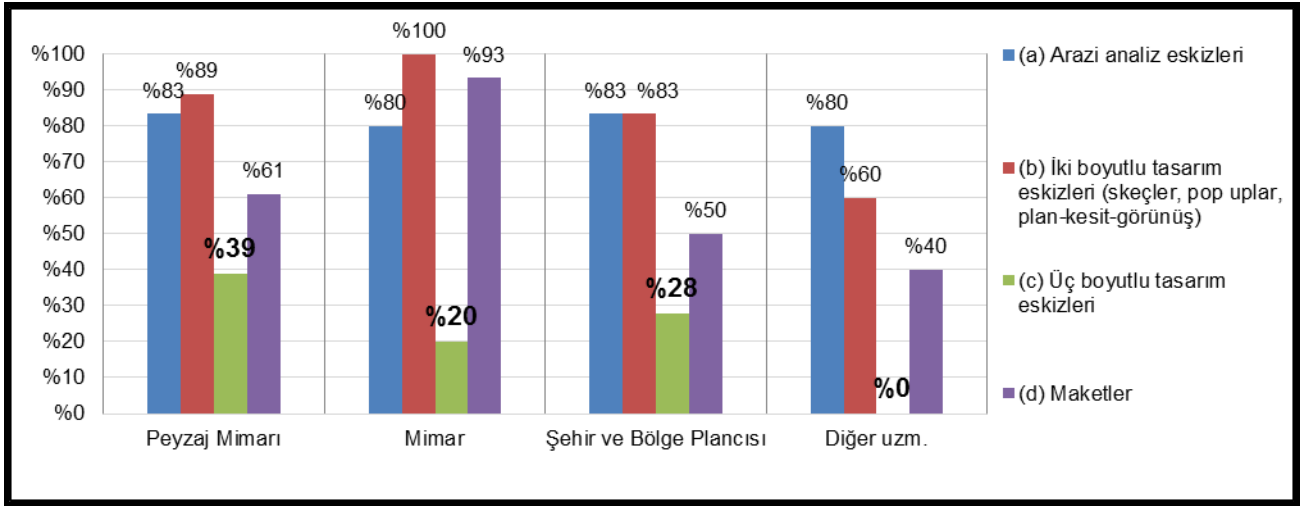

Şekil 11. Uzman grupların mevcut durumun saptanmasında yararlandıkları kaynaklara ilişkin yüzde değerleri.

Soru 11'e ilişkin seçeneklerden tüm uzman gruplar (a) ve (d) seçeneğini en yüksek oranda seçerken, sorunun seçenekleri içerisinde (e seçeneği hariç tutulduğunda) ise (c) seçeneğini en düşük yüzde ile seçilmiştir. Bu sonuç da, tüm disiplinlerden uzman grupların somut verilerden öncelikle yararlandıklarını ortaya koymaktadır. Diğer seçenek ile uzman gruplar, büyük bir çoğunlukla tüm seçeneklerdeki

verilerin gerekli olduğunu belirtirken, literatür toplanması ve kurumlardan alınacak verilerin de gerekliliğini ifade etmişlerdir.

Soru 12'de yöneltilen "Geleneksel Tasarım Sürecinde, aşağıda verilenlerden hangisi/hangilerini kullanırsınız?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerlerine ait sonuçlar Şekil 12'de verilmiştir.

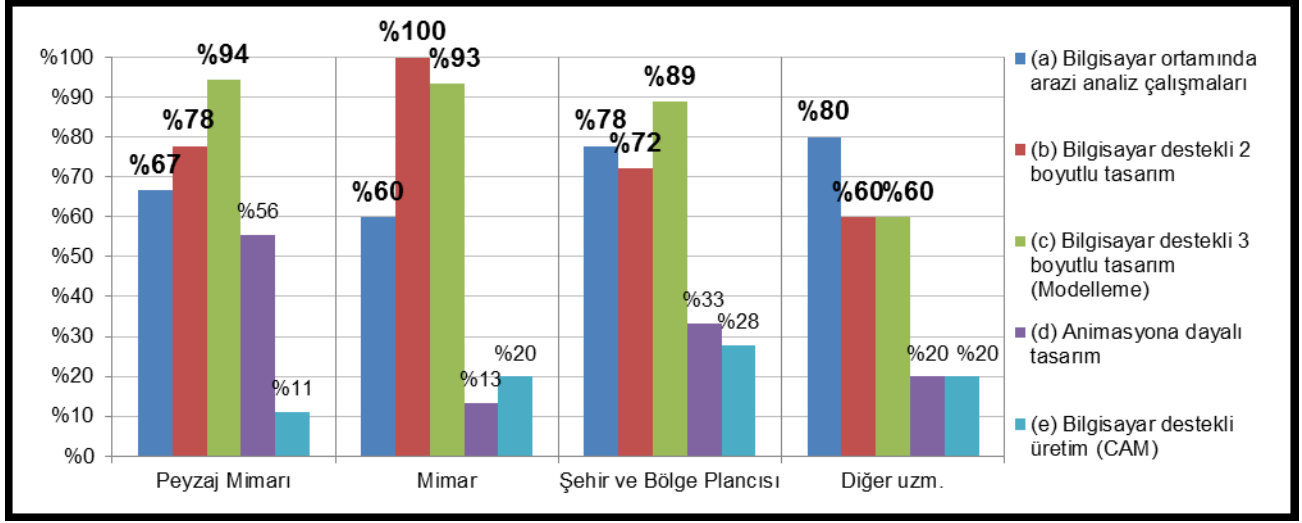

Şekil 12. Uzman grupların tasarım sürecinde kullandıkları tekniklere ilişkin yüzde değerleri.

Soru 12'ye ilişkin seçeneklerden tüm seçenekler tüm disiplinler tarafından yüksek yüzdeler ile tercih edilirken diğer seçeneklere göre düşük yüzdeyi (c) seçeneği almıştır. Bu sonuç, (c) seçeneğindeki üç boyutlu tasarım eskizleri dışında diğer seçeneklerin tüm disiplinler tarafından geleneksel tasarım süre-

cinde yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir.

Soru 13'te yöneltilen "Bilgisayar Ortamında Tasarım ve Sunum Sürecinde aşağıda verilenlerden hangisi / hangilerini kullanırsınız?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerlerine ait sonuçlar Şekil 13'de verilmiştir.

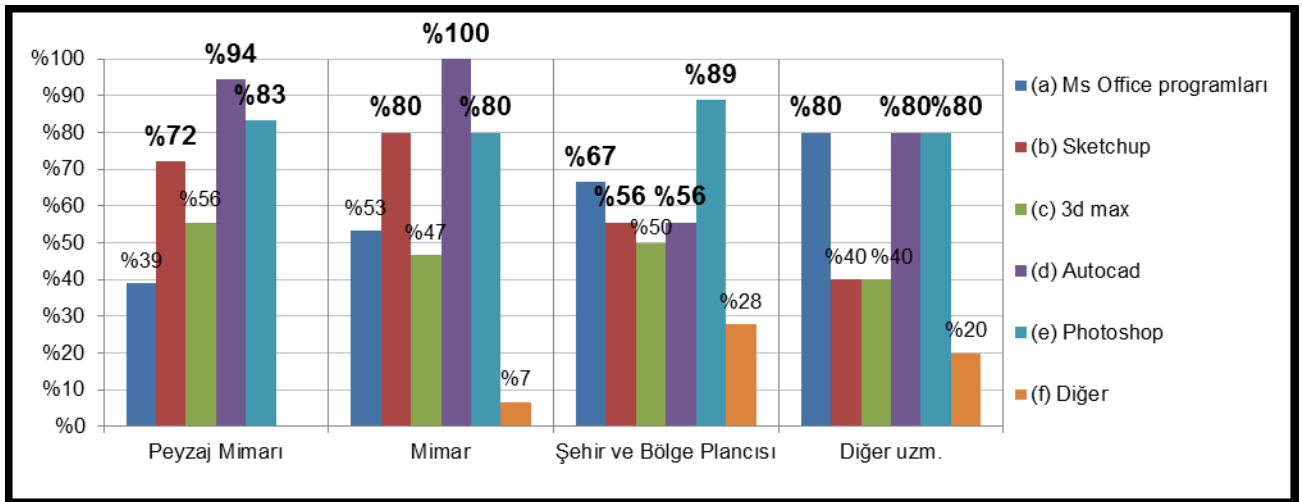

Şekil 13. Uzman grupların tasarım ve sunum sürecinde kullandıkları tekniklere ilişkin yüzde değerleri.

Soru 13'e ait seçeneklerden Peyzaj Mimarları sırası ile (c), (b), (a) seçeneklerini, Mimarlar sırası ile (b), (c), (a) seçeneklerini, Şehir ve Bölge Plancıları sırası ile (c), (a), (b) seçeneklerini ve diğer uzmanlar ise sırası ile (a), (b) ile (c) seçeneklerini yüksek yüzdeler ile seçmişlerdir. Bu sonuç, uzman grupların büyük bir oranda benzer teknikleri

kullandıklarını, ancak bunların önem sıralarının farklı olduğunu göstermektedir.

Soru 14'te yöneltilen "Bilgisayar destekli tasarım ve sunumlarınızda hangi programlardan yararlanırsınız?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerlerine ait sonuçlar Şekil 14'de verilmiştir.

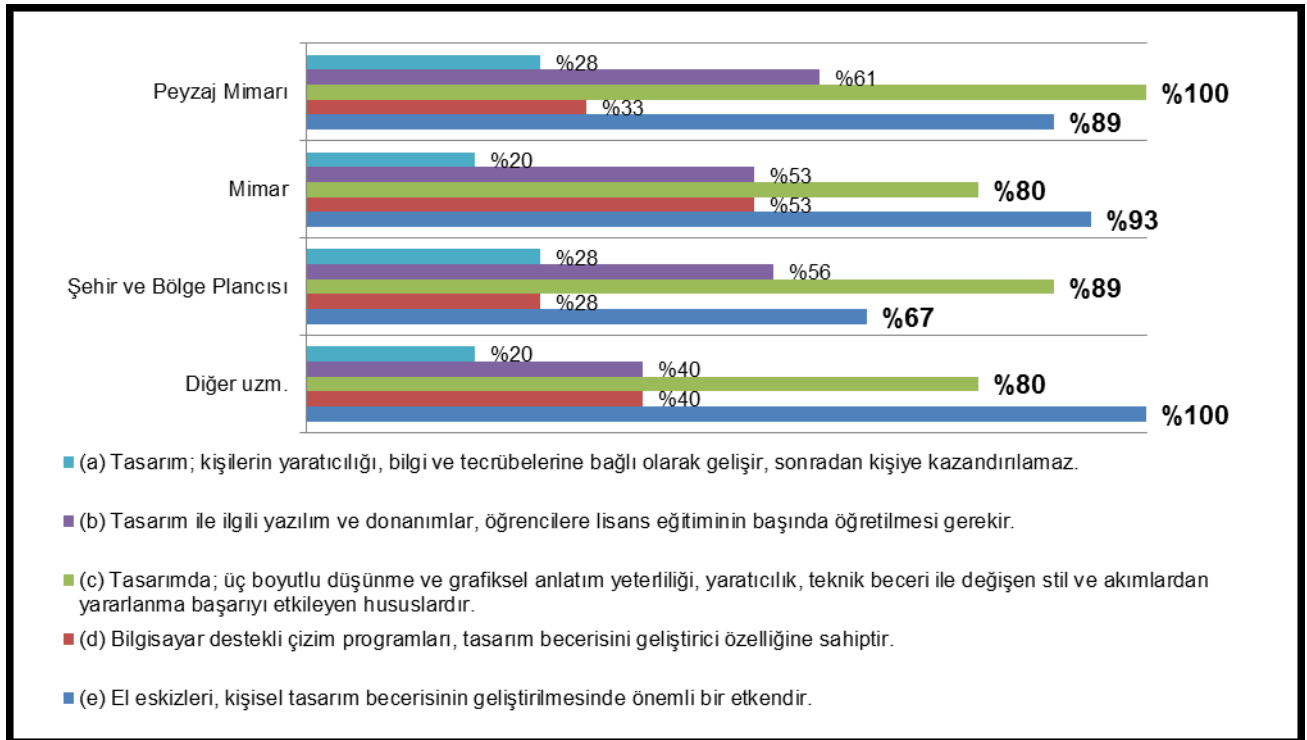

Şekil 14. Uzman grupların tasarım ve sunum sürecinde kullandıkları programlara ilişkin yüzde değerler.

Soru 14'e ilişkin seçeneklerden Peyzaj Mimarları sırası ile (d), (e), (b) seçeneklerini, Mimarlar sırası ile (d), (b) ile (e) seçeneğini, Şehir ve Bölge Plancıları (e), (a), (b) ile (c) seçeneklerini yüksek yüzdeler ile seçmiş, diğer uzman grup ise eşit ve yüksek yüzdeler ile (a), (d), (e) seçeneklerini seçmiştir. Bu sonuç ile Peyzaj Mimarı ve Mimarların tasarım ve sunum sürecinde kullandıkları tekniklerin yüzdesinin ve sıralamasının benzer olduğu görülmektedir. Şehir ve Bölge Plancıları ile Diğer uzmanların kullandıkları teknikler ve sıralamalar da benzerlik göstermektedir. Diğer seçenek ile uzman

gruplar, seçeneklerdeki programlara ilaveten Corel Draw, Adobe Illustrator, NetCAD, Allplan, ArchiCAD, Artlantis, Lumion 3D, ArcGIS programlarını da kullandıkları programlar olarak ifade etmişlerdir.

Soru 15'te yöneltilen "Genel olarak tasarım yeteneğinin gelişmesi ile ilgili olarak aşağıda verilen görüşlerden katıldıklarınızı işaretleyiniz?" sorusuna ilişkin yanıtlar ve aldıkları yüzde değerlerine ait sonuçlar Şekil 15'de verilmiştir.

Şekil 15. Uzman gruplarının tasarım yeteneğinin gelişmesi ile ilgili görüşlerden katıldıkları görüşlere ilişkin yüzde değerler.

Soru 15'e ilişkin seçeneklerden Peyzaj Mimarları ile Şehir ve Bölge Plancıları için (c) seçeneği, Mimarlar ve Diğer uzman grup için (e) seçeneği, yüksek yüzde alırken; tüm meslek disiplinleri için en düşük yüzdeyi (a) seçeneği almıştır. Bu sonuçlar teknik bilgi, pratiğe dayalı ve düşünsel güç gelişiminin birlikte başarıyı getiren mekanizmayı oluşturduğu gerçeğinin tüm disiplinler tarafından ortaya koyuldu-

ğunu göstermekte, ayrıca tasarım yeteneğinin bu mekanizma bileşenleri ile kişiye kazandırılabilceğini ifade etmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışmanın hipotezini oluşturan; “farklı disiplinlerin planlama/tasarım sürecine yaklaşımları farklılık gösterdiği gibi, aynı meslek grubuna ait kişilerin de yaklaşımlarında farklılık görülebilmektedir” tezi, farklı uzman grupların anket sorularına verdikleri yanıtlarla ortaya konulmuştur. Uzmanlaşmanın giderek arttığı dünyamızda, planlama/tasarım çalışmalarında, farklı bakış açısına sahip disiplinlerin bir araya gelerek disiplinlerarası bir yaklaşımla sorunlara çözümler üretmeleri, başarılı planlama/tasarım çalışmaları için zorunludur. Disiplinlerarası işbirliği sonucu ortaya çıkan başarılı çalışmalar, son yıllarda çevre planlama ve tasarım projelerinde görülmektedir. Bulgular Peyzaj Mimarı, Mimar, Şehir ve Bölge Plancı ile diğer uzman gruplardan sadece ankete katılanların değerlendirmelerine dayanmak-

tadır. Bu nedenle sonuçları tüm bu meslek mensuplarına mal etmek doğru bir yaklaşım olmaz. Bununla birlikte; bu çalışma, Şehir ve Bölge Plancılarının genel olarak Peyzaj Mimarı gibi interdisipliner çalışmalara daha yatkın olduklarını göstermiştir. Yine bu çalışma; Mimarıların, gerek planlama gerekse tasarım süreçlerinde, diğer disiplinlere göre, interdisipliner çalışmalara fazla sıcak bakmadıklarını düşündürmektedir. Bu durum mimarlığın binlerce yıla dayanan köklü bir meslek disiplini olması sebebiyle, yeni gelişme gösteren meslek disiplinlerini içselleştiremedikleri şeklinde yorumlanabilir. Özet olarak; bu çalışma, disiplinlerarası yaklaşım için, yasal mevzuat ve dayanakların multidisipliner çalışmaları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekliliğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Gültekin, E. ve Kesim, G. 1994. Kaynak Analizi, Ç.Ü. Yay. No: 100, (Ders Kitabı), Adana.
2. Gündüz, O. 1985. Çevre Düzenleme Çalışmalarında Tasarım Süreci, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İzmir.
3. Korkut, A., Şişman, E. ve Özyavuz, M. 2010. Peyzaj Mimarlığı, Verda Yayıncılık, İstanbul.
4. Özkan, B. ve Küçükerbaş, E.V. 1995. Mimarlık Bilgisi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 513, Bornova-İzmir.
5. Seçkin, N.P., Seçkin, Y.Ç. ve Seçkin, Ö.B., 2011. Sürdürülebilir Peyzaj Tasarımı ve Uygulama İlkeleri, Literatür Yayınları: 621, İstanbul.
6. Turna, Ö., Bolat, M. ve Keskin, S.tarihsiz. Disiplinlerarası Yaklaşım: Müzik, Fizik, Matematik Örneği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
7. URL-1 (sehirbolge.itu.edu.tr). ITU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü. Erişim tarihi: 04.02.2015.
8. URL-2 (www.yildiz.edu.tr). Mimarlık Hakkında Genel Bilgi. Erişim tarihi: 04.02.2015
9. Yılmaz, H. ve Yılmaz, S. 2000. Peyzaj Mimarlığında Tasarım Süreci ve Proje Örnekleri, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Erzurum.